

Csúcs László: negyedszerre is csak adókorrekció

Magyar Demokrata

ÁRA: 136 Ft
(ELŐFIZETŐKNEK: 103 Ft)

KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP

Fitten futni

Mancs embert mentett

Kutatás élők és holtak után

ISSN 1417-6432

9 771417 643005

Mancs és Viking

Kutatás élők és holtak után

Vannak korok, amelyek nem díjazták az önfeláldozást, az önzetlenséget, tisztességet és bátorságot. Csak a pénz. A mienk ilyen. Adódik néha azért, hogy olyan emberekkel találkozzunk, akik számára a pénznél fontosabb értékek is vannak. Ez nyújt némi bizodalmat az emberi faj nemesebbik fele iránt. Amikor a törökországi földrengésből visszatért magyar mentőcsoporthoz néhány tagjával megismerkedtem, igazi hősokeket találtam: Manga Mihály egy kislányért mászott a romok alá, Baranya Károly bármely percben kész elvezetni egy mentőcsoporthoz a legveszélyesebb helyekre, Lehóczki László pedig hűséges kutyáját valódi életmentő műszerré nevelte egy miskolci panellakásban. Elsőnek érkeztek, embert mentettek, s felfigyelt rájuk az egész világ.

– Hajnalban volt a földrengés, engem dél körül hívtak fel a Polgári Védelem parancsnokságáról, hogy a török kormány segítséget kért a magyar kormánytól, ezért készüljek arra, hogy még a mai napon kiutazunk egy mentőcsoporthoz a helyszínre. Közölték, fél négy-

kor jelenek meg egy társammal, felszerelve. Bizonytalan időtartamra készüljünk, csak annyi bizonyos, hogy a halottak számát 30 ezerre becsülik – emlékszik vissza Manga Mihály, a Központi Különléges Mentőszolgálat mentési vezetője.

Az első csapat hét főből állt, különböző szolgálatok tagjaiból jött össze. Mangáékön kívül két kutyás mentő a Miskolci Speciális Felderítő és Mentőcsoporthoz, egy orvos a Barlangi Mentőszolgálatból, valamint egy informatikus tiszt és egy csoportvezető a Polgári Védelemtől.

A kivihető felszerelés korlátozva volt annak ellenére, hogy a török légitársaság súlykezdvezményt adott a mentőknek. Isztambulban szálltak le, a magyar konzulátus kocsival és tolmáccsal várta őket. Mindannyian munkaruhában: kezzeleslábasban, bakancsban, sisakkal, kezükben a bűvös mindentudó csákánnyal, amely tör, vág, feszít és tart.

– Úgy tudtuk, hogy a földrengés epicentrumában vetnek be bennünket, de eleinte nem ez történt – meséli Manga Mihály, aki később *Hatira* kiemelője lesz.

– Elénk állt egy rendőrautó, és felvezetett minket a főváros egyik romba dőlt ne-

gyedébe, ott láttunk munkához. Nem volt se víz, se villany, se telefon. Talán valami félreértésből vagy a káoszából adódóan ottfelejtettek bennünket éjszakára. Jött egy katona, aki az egyik rom főnöke volt, hogy segítsünk, hát munkához láttunk, de csak holtakra bukkantunk. Bejelöltük a helyüket, a többi a helyiek dolga. Ugyanezt csináltuk másnap délelőtt is egy másik romnál. Nem vesztegettük az időt. Délre végre sikerült tisztázni, hogy Izmitbe, az epicentrumba vigyenek bennünket, mert ott a legnagyobb a baj. Összedőltek hidak, házak romjai mellett, megrepedt, szétszakadt utak, leszakadt távvezetékek között haladtunk. Izmitben a helyi tűzoltó-parancsnokságon volt a mentési központ. A tűzoltóparancsnok belevaló fickó. Éjjel-nappal talpon volt, s házipapucsban és trikóban irányította a mentést. A teljesen elpusztult házak mellett voltak a pisai torony módjára egészben eldőlt házak, olyanok, amelyeknek csak az alsó szintje rogyott össze, a többi szint pedig sértetlenül egy emelettel lejjebb került. A háttérben az eget az égő olajfinomító fekete füstje festette feketére. Meghatározhatatlan korú, sflustalan kockaépületek vannak arrafelé, sok a félbehagyott, szerkezetkész ház. Az mindjárt szembeötöl, hogy a nagyon rosszul

kivitelezett, vékony falú épületek estek áldozatul. Harmincyolc fok meleg volt, Izmit a Márvány-tenger legkeletibb csücskén van, Isztambul hozzá képest kifejezetten hűvös hely. Az összedőlt szintek romjai közt széttört szekrények, kiláptott mosógépek, ágyak közt holttestek. Nagyon hamar bomlásnak indultak a hullák. Zöld színű, nedvező, puffadt halottak mindenfelé. Néhol kilóg a törmelék alól egy-egy kéz, néhány nap múltán olyan, akár egy spenóttal teleeresztett gumikesztyű. Izmitben is munkához láttunk.

A miskolciaknál rendszerint a kutya megy elől, a gazdája meg utána. Amikor a kutya szagot fog, de nem biztos a dolgában, abba az irányba kapar, amerről érzi. Ilyenkor el kell mozdítani a szag útjában lévő tárgyat, betontömböt, hogy jobban érezzen. Ha holttestre bukkan, akkor lefekszik és a száját nyalja. Ha élő ember szagát érzi, akkor ugat és ismét abba az irányba kapar, amerről érzi. Ilyenkor utánaküldjük a másik kutyát, hogy ő is ellenőrizze a szagnyomot. Ha ugyanarra a következtetésre jut a kontrollkutya is, akkor az embereken a sor.

– *Így bukkantak a kislányra is?*

– Egy másik romon dolgoztunk, amikor áthívtak bennünket ehhez az épületmaradványhoz, mondván, nem biztosak benne, hogy a gyermek meghalt-e. A szülei, akik mindketten megmenekültek, nagyon reméltek.

Hatira megmenekül

Mint kiderült, a kislány az utca szintjén esett a beton fogságába. Egy nőrokon szaladt a hároméves mezítelen gyermekkel kifelé a rengés idején, és már az utcán voltak, amikor rájuk omlott a hatemeletes ház. Ezt onnan tudom, hogy egy összelapított Mercedes mellől kellett kihozni a gyereket. A nőt egy betongerenda kettévágta és rányomta az autóra, alighanem azonnal meghalt. A kicsinek hatalmas szerencséje volt, éppen egy szűk üregbe került, de nem sérült meg. Szóval amikor ide értünk, *Lehóczki László* barátom bement *Manccsal*, a kutyájával a romok közé. A kutya azonnal jelezte a halottat, a hölgyet, aki az autón lelte a halálát. Aztán várt egy percig, sejtettük, mintha érezne még valamit. *Lehóczki*, aki nagy mestere a kutyák lelkének, szintén várt, sosem szabad a kutyát sürgetni. Mancs egyszer csak ugatással jelezte, hogy élőt talált. Az ország legjobb mentőkutyája képes volt több réteg vasbetonfödémén keresztül, orrfacsaró hullaszagban megérezni az egyetlen élő kisgyermek testszagát.

Hatira nagyon megijedt a kutyától. A török ember érdekes módon egyébként is fél az ebektől, hát elképzelhetjük, hogy azok után, ami történt a hároméves kicsivel, hogy két napja ott van a sötétben egyedül, étlen-szomjan, mellette egy halott hozzátartozója, erre ráadásul a kutyaugatás...

De nem is volt baj, hogy felsírt, mert legalább meghallottuk. Olyan távolról, mintha a Föld másik oldaláról sírna, és nagyon zavart a külső zaj is. Legalább háromszáz ember állta körül a mentést, távolról szíreánák, munkagépek, közelről a duruzsolás, a rendőrök képtelenek voltak csendet teremteni. Ebben a feszült pillanatban kieresztettem a hangomat és rájuk ordítottam keresetlen hangnemben, hogy kussoljanak.

Magyarul, de megértették. Innentől síri csöndben dolgozhattunk, ami nagyon fontos egy csapatmunkánál. Megpróbáltuk a törmelékkel elszedni az útból.

– *A civilek nem akartak segíteni?*

– Nem, nem is engedtünk oda senkit a csapatunkon kívül. Egyébként is nagyon félnek a törökök a romoktól. Az első napokban, amikor bedugtam a fejem két betontömb közé, a tömeg ijedten hőkölt hátra. Aztán megszokták. Elindultam a kislány felé egy résen át, de a szintek nemcsak egyszerűen egymásra estek lapjával, hanem keresztirányban is eltörték. Amikor kipuoltam magam előtt az utat és bevilágítottam, láttam, hogy egy másik szint eltört földemje van előttem. Aztán megkíséreltem az összelapult autón át bejutni, de annyira lapos volt, hogy ez sem sikerült. Közben a többiek találtak egy megfelelő rést, amit megtisztítottak, ezen át be tudunk kiabálni. *Kocsis Tamás* tolmács, akit a konzulátus adott mellénk, és mindvégig együtt küzdött velünk, kérdezte a kislányt, aki az emberi hang hallatán mintha megnyugodott volna. Nagyon értelmes kisgyerek, és közreműködő volt, ami ilyenkor hallatlanul nagy előny. Elmondta, hogy nincs megsérülve, nagyon fél, és hogy lát valami fényt, de magát a lámpát nem. Mi azért nagyon felvillanyozódtunk. Úgy döntöttünk, hogy átütjük a harmadik szint tetejét. Csináltunk is egy kormánykeréknyi lyukat. Mint a soros lyukbabújó, én mentem be. Először a halott asszonyt találtam meg. Ekkorra már nem lehetett megállapítani a korát, a bomlásból olyan állapotban volt. Aztán megláttam a kislányt is egy szekrényajtó mögött kuporogva, csakhogy előttem gyerekjátékok, kiskosár, meg effélék voltak. Kampóval kipiszkáltam ezeket, majd kértem a gyereket, hogy induljon. De saj-

nos rossz irányba kúszott. Láttam, merre tudna kijönni, de ő ösztönösen a fény irányába mászott. A tolmácsra nem akart hallgatni, mert amerre én mondtam, arra volt a halott, hozzá kellett volna érnie, amitől irtózott. Erre odahívtuk az apját, egy negyvenes férfit, aki pillanatok alatt meg tudta győzni. Amikor közel ért, benyúltam a mellkasa alá, mondom, most már el nem engedem, míg ki nem kerül. Végül kijutott, hallottam az ovációt odakintről. Mire kikerültem a lyukból, a mentők már elvitték. De nagyon szeretném őt megismerni.

A bátrak vezetője

– Az a mosoly, amit a gyerek arcán láttam, az a pillanat kárpótolt az elmúlt kilenc év minden erőfeszítéséért – emlékezik a történetekre *Baranya Károly* mérnök, polgári védelmi alezredes, Siófok 41 éves védelmi parancsnoka. Azt mondják róla, hogy afféle fanatikus „fenegyerek”, akire mindig lehet számítani a különleges bevetéseknél. Ott volt a '97-es lengyelországi árvíznel, Romániában a nagy árvízben, a lessingi osztrák bányaszerencsétlenségnel, az idei év valamennyi hazai természeti csapásánál, és most Törökországban is. Előtte katonatiszt volt. Azt vallja a hivatásáról, hogy a katasztrófa mentéshez 80 százalékban józan ész szükséges, a többi tapasztalat kérdése. Először a bátorságról kérdeztük.

– Egy angol fogalmazta meg, hogy nem az a bátor ember, aki nem fél, hiszen az csak ostoba, mert nincs tisztában a kockázattal. Bátor az, aki le tudja győzni a félelmét, és alárendeli az érzéseit egy olyan célnak, amit fontosnak tart. Esetünkben más emberek megmentésének.

– *Hogyan szervezi meg a csapatot?*

– Először is azt kell figyelembe venni, mit kérnek az embertől. Minden egyes helyszínen más az igény, mások a körülmények, úgyhogy nincsenek receptek, csak azt tudom, mi az, ami mindig kell. Fél egykor hívtak fel, útban Kaposvár felé, hogy elvállalom-e a csapat vezetését. Húsz másodpercem volt dönteni, de őszintén szólva nem használtam ki az időt. Közölték, négyre legyen Pesten a megfelelő felszereléssel, URH-rádiótechnikával. Tudniillik Siófok, Balatonföldvár és a környező települések évenkénti támogatásából adódóan ma már korszerű rádiótechnikával tudunk dolgozni, ezt vittem. Nálunk is van ISAT nemzetközi bevethetőségű mentőcsoport, amelyet minden fejlettebb ország fenntart. Magyarországon nyolcvan főt tart nyilván a Polgári Védelem, akiket ☞

Manga Mihály

☞ be lehet vetni. Ők tizennyolc szervezet tagjaiból tevődnek össze, különböző specialisták. Ebből a csoportból állították össze a kiutazó csapatot.

– *Igaz, hogy a külföldiek közül elsőként értek ki?*

– Nem kis büszkeség, hogy éppen mi, magyarok értünk oda elsőnek, ez a Polgári Védelem parancsnokságának, a Belügy- és a Külügyminisztérium illetékesinek az érdeme. Estére hét fővel érkezünk, majd csütörtökön újabb hat ember csatlakozott hozzánk.

– *Milyen kép fogadta?*

– Szavakkal nem tudom jellemezni. A televízióból csak képet lát az ember, de a helyszínen a szagok, a hangok és a látvány összhatása egészen más, mellbevágó. Az a jajveszékés, az a szaladgálás... Az ország egynegyede dőlt romba.

– *Műszaki szakértőként mi volt a benyomása?*

– Olyan épületek omlottak össze, amelyekben én akkor sem mernék lakni, ha nem az anatóliai nagy törésvonal fölött volnék. Az ott az általános építési mód, hogy összeállítják vasbeton oszlopokból a vázszerkezetet, majd a közöket kitöltik tizenkét centis válaszfaltéglával. Ezt nálunk bármelyik építész megmosolyogná, pontosabban a haját tépné. Ráadásul a hanyag kivitelezés során a csuklókat gyakran elfelejtjük rendszeren rögzíteni, a beton pedig gyakran nem szürke, hanem fehér és kézzel lehet morzsolni. Vagyis kispórolták belőle a cementet. Ez kétségtelenül hozzájárult a katasztrófa méreteihez. Magyarországon ugyanekkor földrengés messze

Baranya Károly

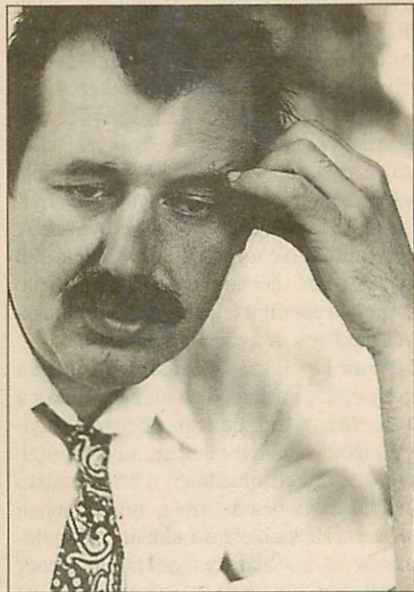
nem okozott volna ilyen tragédiát, egész egyszerűen azért, mert szigorúbbak az építési előírások. Persze nekem nem tisztem az okok magyarázata, de tény, hogy a helyi hatóságok nagyon komolyan kezdték előszedni a felelőssé tehető mérnököket és kivitelezőket.

– *Volt kellő felszerelés a munkájukhoz?*

– A svájciakkal ellentétben mi nem saját repülőn mentünk, olyanunk nincs, ez határt szabott a kivihető felszerelésnek. De helyben a tűzoltók és mások is végig segítettek minket. Amikor Hatira megmentésénél sürgősen tükröt kellett, a helyi rendőr simán bevete a szomszédos üzlet kirakatát és kivett nekünk egy tükröt. Az ilyen gesztusok erőt adnak. De megtanultuk azt is, hogy csak pókerarccal szabad a mentést végezni. Egy alkalommal például remény volt egy harmincas nő kimentésére. Nem tudtam, hogy a rokonai ott vannak a bennünket figyelő tömegben. Amikor megtaláltuk a holttestet, én családomban önkéntelenül legyintettem. Ebben a pillanatban vagy hat nőtől kitört a zokogás, mert a gesztusomból kiolvasták a tragédiát.

– *Elég hamar hazaküldték a mentőket. Ez indokolt volt?*

– Milliányi hajléktalan ember bolyong a romok között, miközben óriási a járványveszély. Ugyanakkor figyelembe véve a körülményeket, túlélőt találni egyre kisebb az esély. *Mindig az első órákban kaparják magukat elő a szerencsésebbek a romok alól, de három nap után rohamosan csökken a túlélési esély. A tö-*

Lehóczki László

rök hatóságoknak mérlegelniük kellett: véleményem szerint helyesen döntöttek. Persze ha az én rokonom lenne a romok alatt, bizonyára másként értékelném.

Egy kis szeretgetés

Mancs, az életmentő német juhász Vikinggel, a terrierrel együtt nemzetközi sztár lett. A magyar és külföldi újságírók egymásnak adják a kilincset, s miközben Lehóczki Lászlót, a gazdáját, a Miskolci Speciális Mentőcsoport vezetőjét faggatják, a kutyák parancsszóra modellt ülnek a fotósoknak. Lehóczki azelőtt húsz éven át villanyozdony-műszerészként dolgozott a MÁV-nál, és csak hobbiként képezte kutyáit. Egy idő után aztán döntött, minden energiáját a kutyáiba fekteti. Jelenleg 26 600 forint nettó fizetésért a Polgári Védelem előadója, de nem panaszkodik emiatt. Egyedülálló kiképző-módszereket dolgozott ki. Mancsot öt évvel ezelőtt választotta ki egy megfelelő alomból. Pontosabban Mancs választotta ki őt, amikor odajött hozzá a kezét nyalogni. *A jól idomítható, kezes és kimagaslóan intelligens kutya úgy viselkedik, mint ha a gazdája meghosszabbított keze volna. Elég egy intés, egy apró mozdulat, egy szó, mindent végrehajt ellenkezés nélkül.*

Lehóczki gyerekkora óta a kutyák szerelmese, még a feleségét is a kutya révén keresztül ismerte meg. A Lehóczki család egy miskolci panellakás negyedik emeletén lakik, s hol Mancs, hol Dolly, a két éves utód alszik az előszobában, miközben a többiek a kiképzőtelepen vannak.

– A kutyaképzés lassan szakmává válik. Én úgy tanultam meg, hogy a kutyák gyerekkorom óta képeznek engem – meséli a gazda. – Mancsot kéthetes korától céltudatosan mentőkutyának nevelem. Mindenekelőtt például hozzászoktattam az autó csomagtartójához. Ma is úgy szállítom, hogy beül a VW Golf csomagtartójába, és ott pihen utazás közben. Neki olyan a csomagtartó, mint másnak a kutyáól. Hat hónapos koráig a zajokhoz szoktattam hozzá. Volt, hogy felvettem magnóra olyan zajokat, amelyek egy mentés helyszínén vannak, meg mindenféle más kellemetlen zajt, hadd szokja. Aztán szatyorban szállítottam, hogy szokja meg azt is, nem mindig van biztos talaj a lába alatt. Ez az alapja annak, hogy mindenütt nyugodt legyen. Aztán megtanítottam dolgozni, hogy a keresés öröm legyen a számára, végül a szokásos kutyaképzés módszereivel a parancsvégrehajtást gyakoroltuk be. Ez a kutya nem kényelmes hobbiállat, hanem munkakutya, ezért nagy az iránta támasztott elvárás. Neki ugyanúgy, mint nekem, akkor is készen kell állnia a feladat végrehajtására, ha hajnalban, álmából ébresztik föl. Egy mentőkutyának kötelessége felállni, ha a gazda feláll.

– Hyen fokú engedelmségre hogyan sikerült rávennie?

– Úgy, hogy szinte együtt élünk. A szobába csak nagy megtiszteltetés esetén jöhet be, de az előszobában lehet. Ez az a lény, amely nem szól vissza, feltétlenül engedelmes, ugyanakkor a szeretetet négyzetesen honorálja. A parancs számára szent, csak a gazda oldhatja fel. Amikor próbálkozik az engedetlenséggel, olyankor azonnal el kell neki magyarázni, hogy ki az úr a háznál. Persze sosem veréssel, arra elég egy erősebb hang is. Én büntetést nem, csak jutalmazást ismerek. Mancs esetében a jutalom egy kis szeretgetés, nem csemege, mert ő nem „kajás” kutya. Az az elvem, hogy a kutya van a gazdájáért, s nem fordítva, ellenkező esetben most is itt húzgalna engem a parkban, és én hajtanám végre azt, amit ő akar. Hétköznapokon nem is részesül különösebb kegyekben, dicséretet szigorúan csak akkor kap, ha nagyon megérdemli. *Olyan, mint egy gyerek. Bármennyire is szereti az ember, nem szabad állandóan babusgatni, mert elkényelmesedik. Hiába lett sztár, ő mégiscsak munkakutya, ezért ugyanúgy bánok vele, mint a többi kutyával, elsősorban munkatárs, s csak másodsorban barát.* Alapelv a kutyatartásban, hogy a gazdának falkavezéremek kell lenni, ellenkező esetben a kutya lesz a főnök. Például, ha meg akarom dorgálni, úgy szólok hozzá magázódva, mint az igazoltató rendőr, ez neki elég.

– Mit eszik a kutya? Konzervet, vagy...
– Ugyanazt eszi, amit én. Csak külföldön kap száraztápot, mert azt kényelmes vinni.

– Tényleg nem kényezteti.

– Az a lényege a mentőkutyának, hogy nincsenek igényei. A repülőn is az ülés alá bújik és ott alszik.

– A jelzésekre is tanítani kellett?

– Az élő ember jelzésére, az ugatásra és a kaparásra igen. A halottat viszont ösztönösen jelzi a lefekvéssel és szájnyalogatással.

– Meddig lesz Mancs aktív?

– Ez kizárólag a fizikai állapotától függ. Hat hónapos korában csípőproblémája volt, ez fajtasajátosság. Akkor azt javasolták, hogy altassuk el. Ebbe nem mentem bele, egy gyerek csípőficam elleni szíját átalakítva adtam Mancsra esténként, és külföldről hoztattam neki speciális gyógyszereket. Igazam volt, lám felépült. Ekkor alakult ki bennem is a nagyon erős ragaszkodás a kutyámhoz. A német juhász erénye a jó szaglás és a magas intelligencia, viszont el kell fogadni, hogy a gyenge medencecsont miatt nem képes jelentősebb erő kifejtésre.

– Akkor miért éppen német juhászt választott? Elég nagy a fizikai megterhelése egy mentőkutyának.

– Erre a feladatra ez a fajta a legalkalmasabb. Erő kifejtésre más kellene alkalmazni. Ettől függetlenül azért képes maga is kihúzni a sérültet, ha parancsot kap rá, például rajtam is segített már.

– Láttuk bekötözött lábballal dolgozni a romokon.

– Megesúsított, és a lábán egy betonvas felszakította a bőrt. A velünk lévő orvosok helyi érzéstelenítés mellett összevarták, bekötötték, aztán ment vissza dolgozni. Neki nem parancs a munka, szereti csinálni. A parancs nála ott kezdődik, amikor azt

kell csinálnia, amit nem szeret, például nyugton ülni, miközben galambok sétálnak az orra előtt.

– Igaz az, hogy a vízihullát is megtalálja?

– Ez a specialitásunk. Idén rengeteg vízbefúlt embert kellett megtalálnunk. A kutya a csónak elején hasalva, a vízfelszín szagolhatja, s ha vízihullát talál, olyankor pancsolni kezdi a vizet.

– Miből működik a Miskolci Speciális Mentőcsoport?

– A riasztásunkat a borsodi polgári védelem végzi. Alapítványt hoztunk létre, ami Miskolc város közalapítványa lett, de ahogy elmondták, város nem áll úgy, hogy el tudjon tartani bennünket, ezért szorultunk külső támogatókra.

– Nem félti Mancsot?

– Olyanok vagyunk 18-an a miskolci csoportnál, mint egy nagy család. Biztosítjuk egymást, van köztünk hegymászó, bűvár, barlangász, orvos és statikus. Ha csúszásveszélyes hely van, hámot teszünk a kutyára. Ha nincs ilyen veszély, akkor póráz nélkül megy. Mindnyájan olyanok vagyunk, hogy ha katasztrófáról hallunk, nem tudunk nyugton ülni, elvégre egy kivételes élő műszer van a kezünkben. Bünsnek éreznék magunkat, ha távol maradnánk a bajbajutottaktól. Szerintem a többi életmentő is így van vele.

Bertók László Attila

Az életmentők az alábbi számlaszámokra várják a támogatásokat:
Miskolci Speciális Felderítő és Mentőcsoportért Közalapítvány:
KH Bank Rt.: 10402764-27615968

Központi Különleges Mentőszolgálat
Alapítvány: OTP Bank Rt.:
11741000-20124269

